

**ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП**

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД НАУЧНО-СТРУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЈА**

**„СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ,
ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“**

Штип, 2016

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Факултет за туризам и бизнис логистика

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД НАУЧНО-СТРУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЈА**

**„СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ,
ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“**

Штип, 28.05.2016

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика

Уредници:

Проф. д-р Никола Димитров
Доц. д-р Дејан Методијески

Организациски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Доц. д-р Дејан Методијески
Асистент докторанд м-р Душица Санева
Асистент докторанд м-р Оливер Филипоски
Асистент докторанд м-р Кристина Ковачевиќ
Асистент докторанд м-р Наташа Колевска
Асистент докторанд м-р Душко Јошески

Програмски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Нако Ташков
Проф. д-р Златко Јаковлев
Проф. д-р Цане Котески
Проф. д-р Мичо Апостолов
Доц. д-р Дејан Методијески
Доц. д-р Марија Магдинчева Шопова
Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова

Печати:

2-ри Август, Штип

Тираж:

100

Дизајн на корица:

Доц. д-р Дејан Методијески

Фотографии за корица:

М-р Васко Златковски

Техничко уредување:

Доц. д-р Дејан Методијески

Лектор:

Вангелија Цавкова

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје

616.314-08(075.8)

616.314-74(075.8)

НАУЧНО-стручна конференција "Состојби и перспективи во
туризмот, економијата и бизнис логистиката во Република
Македонија" (2016; Штип)

Зборник на трудови од научно-стручна конференција "Состојби
и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката во
Република Македонија", Штип 28.05.2016 [Електронски извор]
[уредници Никола Димитров, Дејан Методијески]. - Текст во PDF
формат, содржи 215 стр., илустр.. - Штип : Универзитет "Гоце
Делчев", Факултет за туризам и бизнис логистика, 2016
Начин на пристап (URL): <http://is.ugd.edu.mk/>. - Наслов преземен
од екранот. - Опис на изворот на ден 18.07.2016

ISBN 978-608-244-313-3

1. Гл. ств. насл.

а) Туризам - Економски прилики - Македонија - Собири

COBISS.MK-ID 101453578

СОДРЖИНА

УЧЕСНИЦИ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА	6
ПРЕДГОВОР ОД УРЕДНИЦИТЕ	15
ЕКОНОМИЈА И БИЗНИС ЛОГИСТИКА	17
СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ, ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	
Никола Димитров	18
ОРГАНИЗАЦИЈА НА НАУЧНИ И СТРУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ И НИВНИОТ ПРИДОНЕС ВО НАУКАТА	
Дејан Методијески, Душица Санева.....	26
ОСНОВНИ ПОСТАВКИ НА МЕНАЏМЕНТОТ НА СИНЦИР НА СНАБДУВАЊЕ И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА	
Мичо Апостолов, Лилјана Здравковска, Наташа Апостолова.....	36
ЛОГИСТИЧКИОТ МЕНАЏМЕНТ ВО ФУНКЦИЈА НА ТУРИСТИЧКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ	
Христина Филипоска, Оливер Филипоски	48
ПРИМЕНА НА TQM (TOTAL QUALITY MANAGEMENT) СИСТЕМ ВО КОМПАНИИ	
Александра Ташевска	58
ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМИ	
Моника Станковска	65
СОСТОЈБИ И МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА МАЛИОТ БИЗНИС ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА	
Марија Магдинчева Шопова, Магдалена Мицева	75
ПРЕТПРИЕМАЧКА ИНИЦИЈАТИВА И РАЗВОЈ НА ЗДРАВСТВЕНИОТ ТУРИЗАМ НА ПОДРАЧЈЕТО НА ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА, БОГДАНЦИ И ДОЈРАН	
Марија Магдинчева Шопова, Симона Савиќ, Убавка Вегова	87
ПРЕТПРИЕМАЧКА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА ПОНУДА ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА	
Марија Магдинчева Шопова, Љупка Атанасова, Вера Митровска	96

ТУРИЗАМ И УГОСТИТЕЛСТВО.....	106
УСЛОВИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ГРАДОВИТЕ ШТИП И КОЧАНИ И НИВНАТА ОКОЛИНА	
Златко Јаковлев, Цане Котески, Дарко Шпиртов.....	107
МОЖНОСТИ ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА СЕЗОНА ВО ПООДДЕЛНИ ПЛАНСКИ РЕГИОНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	
Андреа Златковска, Јулијана Саздова	113
ТУРИСТИЧКИ ЗНАМЕНИТОСТИ ВО СЕВЕРОИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА МАКЕДОНИЈА	
Цане Котески, Златко Јаковлев, Драгана Солтировска .	126
ПРОЦЕСНИ ИНОВАЦИИ ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО	
Николчо Петров, Тања Ангелкова Петкова	139
НАТУРИЗМОТ КАКО ДЕЛ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ	
Златко Јаковлев, Благица Арнаудова, Цане Котески.....	145
МЕНАЏМЕНТ НА УСЛУЖНА ДЕЈНОСТ	
Златко Јаковлев, Цане Котески, Душица Матета Гигова	152
ПРЕЗЕНТАЦИЈА И АНАЛИЗА НА ДЕЛ ОД ПУБЛИКУВАНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ ВО ПЕРИОДОТ 1954 – 1979 ГОДИНА И НИВНАТА УЛОГА ВО ПРОМОЦИЈА НА ТУРИЗМОТ ВО МАКЕДОНИЈА	
Никола Димитров, Методи Чилиманов	160
КРАТОК ОПИС НА ОСОГОВСКИОТ РЕГИОН	
Нако Ташков, Илија Милосовски.....	182
ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА НА МАНАСТИРСКИТЕ КОМПЛЕКСИ ВО ПЕЛАГОНИСКИОТ РЕГИОН	
Љупчо Јаневски, Науме Мариноски	186
ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКИТЕ ПОТЕНЦИЈАЛИ НА ОПШТИНА ЗРНОВЦИ	
Нако Ташков, Ивана Ананијева, Симона Атанасова.....	204

НАТУРИЗМОТ КАКО ДЕЛ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ

Златко Јаковлев, Благица Арнаудова, Цане Котески

zlatko.jakovlev@ugd.edu.mk

arnaudovablagica@yahoo.com

cane.koteski@ugd.edu.mk

Апстракт

Овој труд ќе го посветам на натураизмот како дел од меѓународниот туризам. Во кратки црти ќе го објаснам поимот и значењето на термините натураизам, натурасти и натурастичко движење. Основањето на натураизмот, развитокот и реформите во натураизмот и натурастичкото движење ќе бидат опфатени во делот историја на натураизмот. Натураизмот како движење во општеството со тек на времето се менувало за што ќе се зборува во делот преродба на натураизмот и натураизмот денес. Балканските натурастички дестинации се посебно интересни за што ќе пишувам во делот посветен токму на нив. На крајот од ова дело ќе се објасни натураизмот, и неговиот развој во Македонија.

Клучни зборови: натураизам, натурасти, натурастичко движење

Вовед

Натураизмот како дел од меѓународниот туризам претставува стил на живот и филиозофија заснована на хармонија со природата.

Туристите преферисти на овој вид туризам преку зачленување во друштва на ниво на домашна држава и на меѓународен план, преку поврзување на друштвата од различни држави, го глобализираат овој вид туризам давајќи му интренационален карактер.

Единството на овој вид туризам на светско ниво му даваат целите на неговите приврзници, а тоа е промовирање и развој на здрав живот во почит и согласност со природата, негување на единството, стабилноста и хармонијата на телото, умот, духот и градење на покралитетна социјална благосостојба.

Натуризам, поими и значење

Натуризмот е движење чии подржувачи се залагаат за враќање во природата и за начин на живеење без облека, поготово во култура каде тоа не е вообичаено.

Типични натурастички активности се сончање, пливање и спорт, иако многу натурасти редовните домашни обврски ги обавуваат голи. Во земјите каде што е против законско изложувањето на голо тело во јавност овие активности се вршат на тајни скриени места, меѓутоа пошироко во светот ова движење е прифатено.

Натуризмот е начин на живеење не само на поединец туку и на целата фамилија, почнувајќи од најмладите членови па се до најстарите членови во фамилијата. Исто така постојат луѓе кои го практикуваат натуразмот повремено, поготово на плажа без притоа да се задлабочуваат во филозофијата на натуразмот. Луѓето кои практикуваат натуразам се наречени натурасти. Овие луѓе веруваат дека од човечкото тело не треба да се сраиме, и дека човечкото тело е нешто што треба да се цени.

Историја на натуразмот

Првото основање на голата рекреација и социјален натуразам започнал во Древниот Египет. Во тоа време студентите во Античка Грција своето образование го добивале во услови на потполна голотија. Исто така многу атлетичари учествувале голи во раните Олимписки игри во Грција.

Грците и Римјаните носеле облека кога било потребно или во одредени социјални случаи, но за капење и спорт, отворено уживале во голотијата.

Во периодот на ренесансата голотијата се гледала само преку формата на уметноста. Во време во кое медицината не можела ниту да ги објасни ниту да ги излечи болестите, многу луѓе верувале дека пренаселените и нехигиенски градови, рестриктивната Викторијанска облека и опресивните работни услови водат кон влошено здравје и распространети болести. Некои аналитичари заклучиле дека она што им треба на луѓето е изложеност кон природните елементи на лекување или свеж воздух, сончева светлина, и вода – по можност со опуштена облека или без облека.

Во 1896 год., кога модерните Олимписки игри биле повторно оживеани поттикнале културен интерес во сите Грчки работи и повторно се привлечло

вниманието на класична голотија. Како резултат на тоа, Европа развила толеранција на сензуалност и прифаќање на тело – но не и Америка.

Првиот организиран клуб на натурасти „Freilichtpark“ (free light park), бил отворен во близина на Хамбург во Германија во 1903 година од страна на Пол Цимерман.

Натуристичкото движење доживеала нагласеност во Германија во 1920 година, но било задушено во текот на Nazi Gleichschaltung, откако дошол Адолф Хитлер на власт. Подоцна нацистите попуштиле малку и дозволиле тие клубови, не вклучувајќи ги Евреите и Комунистите, да ги одржуваат своите активности во тајност.

Во Америка германскиот емигрант Курт Бартел го организирал првиот натурастички настан во 1929 година, надвор од Њујорк Сити и ја засновал Американската лига за психолошка култура (ALPC).

Социјалниот натуразам во форма на приватни клубови и кампови почнал да се појавува во 1930-те години.

Преродба на натуразмот

За време на доцните 60-ти и раните 70-ти години јавните социјални трендови конечно се поклопиле со социјалниот натуразам. Сексуалната револуција развила генерација која била пононшалантна кон голотијата и моралот и ова влијаело на масовната популарна култура во списанијата како Плејбој и на филмовите. Оваа нова генерација сметала дека голотијата е природна и според тоа погодна за секаде.

Резултатот бил Слободно движење на плажа, кое започнало во Калифорнија и брзо се проширува. Летувањето во Франција во одмаралиштето Cap d'Agde станало многу популарно место за Германците кога се отворило во 1960 година.

Често натурастите едноставно земале агол од постоечка „текстилна“ плажа (плажа на која луѓето се облечени) и ја прогласувале за нивна. Ако останатите се противеле многу, групата едноставно се прибирала и продолжувала понатаму се додека не најдат плажа каде никој (или неколку) не се противеле и по неколку години употреба, таа плажа станувала позната за сите како „натурастичка плажа“.

Натуризмот денес

За разлика од минатото натурастите во денешно време не се повеќе загрижени за нивното прифаќање од страна на мнозинството како настрани луѓе или морално изопачени.

Се повеќе и повеќе луѓе се инспирираат од натурастичкото движење и стануваат негови членови. Натурастите уживаат во патување на село, возење на кану, на сплав и бродски куќарки и сето тоа го остваруваат преку контактирање со туристичките агенции кои се специјализирани за таква форма на рекреација. Натурастичките паркови сега се атракција дефинитивно за високата класа која плаќа екстра за да избега од блиската урбана средина.

Многу национални и регионални организации се трудат да го промовираат натуразмот, се борат со судовите, и што е најважно ги едуцираат натурастите за идеите и придобивките од натурастичката рекреација.

Главни натурастички организации се:

Интернационална Натурастичка Федерација (ИНФ), *Naturiste Federatie Nederland (NFN)* – Холандија, *Federacion Espanola de Naturismo (FEN)* – Шпанија и Американска Асоцијација за Нудистичка Рекреација.

Јавни познати нудистички области:

Donauinsel – Вештачки остров на реката Дунав близу до центарот во градот Виена, Белгија – *Bredene*, Бразил – Тамбаба, Канада – областите во Онтарио, *Hanlans Point* Торонто, *Wresk Beach* во Ванкувер, Франција - *Cap d'Agde*.

Други земји кои го нудат истиот вид на рекреација се Германија, Холандија, Шпанија, Англија и Америка.

Натурастички дестинации во Балканските земји

Натуразмот и натурастичкото движење како дел од меѓународниот туризам се развил и во Балканските земји. Некои натурастичките дестинации на Балканот прераснале и во светски најпознати натурастички дестинации.

Хрватска е трета нација во Европа по капацитетите на натурастичките кампови, најпознатиот од нив кампот “Коверсада,” е прв натурастички комерцијален камп во Европа. Освен камповите во Хрватска постојат и плажи за натурасти. Една од најпознатите плажи во Хрватска е “ Валалта „ која е долга речиси 2 километри.

Натуризмот во Србија како земја која нема плажи кои излегуваат на море како кај нејзиниот сосед Хрватска, успеал да се развие до одредено ниво

Црна Гора е балканска земја со прилично развиен натуразам на светско ниво. Една од најпознатите нудистички дестинации во светот “Ада Бојана,,.

Грција како земја чиј плажи ги заплискуваат водите на Егејското море е една од најпосетуваните светски туристички дестинации. Плажата “Red Beach,, - Крит е една од најпознатите нудистички плажи во Грција. Други омилени дестинации на нудистите во Грција е “Banana Beach,, – Скијатос и Плакијас бич на Крит.

Во последните неколку години Бугарија стана популарна во Европа по ниските цени, каде има ниски цени и извонредни плажи, таму се и нудистите.

Натуризмот во Р. Македонија

Во Македонија за прв пат јавно се отвори нудистичка плажа во Охрид во 2008 год. под сопственост на најголемиот секси шоп во југоисточна Европа (ВАЛИЈАНТ). До оваа идеја дошол Горан Милиќ, сопственикот на секси шоповите "Валијант", кој имал намера од дивата и запустена плажа летото да направи супер модерно летно катче само за нудисти. Дивата плажа, која пештанци ја викаат "оревче" изминативе години ја користеле странски туристи. Плажата се наоѓа веднаш после третата плажа на Градиште која последниве години се користи за техно журки. До "оревче" се стигнува само со кајче, па затоа и странски туристи досега тајно си ја користеле за нудизам.

Според некои пишани извори и легенди во нашата држава уште пред 1932 год., е основано првото нудистичко друштво во Скопје. Основано било само од жени и во него членувале жените од познати и угледни семејства. Тие се возеле на пајтони кои оделе до Катлановска Бања каде уживале на дивите плажи на реката Пчиња, далеку од другите луѓе. Освен на оваа река овие жени се капеле и сончале на пустите плажи на реките Вардар и Треска на кои одбирале простор каде што неможеле да бидат видени.

Во Македонија е формирано Натуристичкото здружение на Македонија. Друштвото има регистрирано своја web страна <http://naturism.org.mk/index.html> и е –mail адреса makedonija@naturism.org.mk.

Во Статутот на друштвото се опишани основните задачи и активности.

Препораки за развој на натуризмот во Р. Македонија

Во врска со развојот на натуризмот во нашата земја мислам дека постојат одредени можности со оглед на природните богатства со кои располага Р. Македонија. Ова би се остварило доколку се превземат и реализираат следниве чекори и мерки:

Преземање на активности за развој на свеста кај населението за придобивките од развојот на овој вид туризам. Отварање на натурастички кампови, објекти во склад со можностите кои ни ги нуди нашата природа и организирање активности со цел да се уредат и одржуваат таквите простори.

Натурастичкото здружение на Македонија преку своите активности и задачи е одлична можност за афирмирање, развој и организирање на натуризмот во нашата држава .

Заклучок

Од меѓународен аспект натуризмот е вид на туризам во кој учесниците кои се впуштаат во овј вид туризам се залагаат за “слободен однос на човекот со природата”. Туристите учесници во овој вид на туризам практикуваат да не го покриваат своето тело т.е. да се необлечени или со минимум облека на нив и тоа само за во посебни прилики.Натуризмот како вид туризам не вклучува еротика или вулгарна сексуалност иако многу често мислењето на одредени луѓе за овој вид туризам е поврзан со вулгарноста. Филозофијата на натуризмот е инспирацијата на учесниците за враќање кон природата и соединување со неа. Натуризмот е “НАЧИН НА ЖИВОТ” односно ЖИВОТЕН СТИЛ.

Многу рецептивни туристички земји не дозволуваат да се практикува натуризмот како вид туризам, додека во други земји е дозволен овој вид туризам но само доколку е конценцтриран во строго контролирани простори, со посебни и ограничени услови за времетраењето на престојот.

Во денешно време натуризмот забрзано се развива и него го практикуваат се повеќе туристи.

Балканските земји воопшто не заостануваат во развојот на натуризмот споредбено со светските трендови. Балканските натурастички кампови и плажи се едни од најпознатите и најпосетуваните светски натурастички дестинации.

Сваќањата за натуризмот во Р. Македонија се на исто ниво со мерките и активностите кои се превземаат за негов развој. Во иднина со зголемување на идеите и мерките за промовирање и популаризирање на натуризмот и натуралистичките вредности би го придвижиле неговиот развој до повисок степен.

Користена литература

1. Меѓународен туризам; Доц. Д.р Дејан Методијески; Скопје 2014 год
2. Слободно време и алтернативен туризам; Доц. Д.р Златко Јаковлев и Мр. Тања Ангелкова; Гевгелија, Штип, Скопје, 2011 год
3. Слободна енциклопедија;
<http://hr.wikipedia.org/wiki/Naturizam>
4. Интернет:
<http://www.nos.org.rs/index.php/aktivnosti/30-bazen-naturista-2015>
<http://www.adrian.hr/clanak/adriatica-najbolja-nudisticka-destinacija-na-svijetu-povratak-u-raj/hr-2-74-1.html>
<http://www.crnobelo.com/zivot/patovanje/18382-najdobrite-nudisticki-plazi-na-balkanot>
<http://www.ulcinjska-rivijera.com/mne/index.php/ada-bojana>
<http://tocka.com.mk/3/129752/top-10-nudisticki-plazi-na-svetot>